

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

**ΚΕΙΜΕΝΟ
ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ**

Ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο σημερινός κόσμος είναι το πρόβλημα του παρελθόντος. Τι θα γίνει; Θα συνεχίσει τον καθιερωμένο διάλογο του εκάστοτε παρόντος με το παρελθόν, θα αναγνωρίσει πως αυτό το παρελθόν περικλείει και εκφράζει **εύλωπτα** μίαν αξία απολύτως έγκυρη και αναγκαία για τη σημερινή πραγματικότητα ή θα το απορρίψει;

Φαίνεται πως η εποχή μας προτιμά να απορρίψει το παρελθόν. Κάθε μέρα που περνάει, η φωνή του παρελθόντος εξασθενεί, απομακρύνεται για τους περισσότερους από εμάς που επιδιώκουμε να ζήσουμε την εποχή μας και σπάνια σκεφτόμαστε να πάμε αντίθετα στο ρεύμα... Κάθε μέρα που περνάει, το παρελθόν ως Ιστορία, ως Τέχνη, ως **στοχασμός**, ως αποκάλυψη του μυστηρίου μέσα μας και γύρω μας δεν μας λέει τίποτε. Επισκεπτόμαστε ένα μουσείο και φεύγουμε από εκεί ασυγκίνητοι. Τριγυρνούμε σε μια πολιτεία που το παρελθόν την έχει ανυψώσει σε μνημείο κάλλους και Ιστορίας, και δε μένει ξύπνια μέσα μας παρά μια κοντόφθαλμη και **δυσκίνητη** περιέργεια ή, το χειρότερο, μια καταγέλαστη ματαιοδοξία πως βρισκόμαστε, πως γνωρίζουμε, πως σκεφτήκαμε τη φημισμένη αυτή πολιτεία. Αλλά βαθύτερα, αυτή η πολιτεία για μας δεν έχει φωνή, δεν έχει φυσιογνωμία, δεν μας φέρνει κανένα μήνυμα. Το παρελθόν της απομένει για τον εσωτερικό μας κόσμο βουβό.

Αποφασίζουμε να διαβάσουμε ένα παλιό βιβλίο και το εγκαταλείπουμε μετά από ανάγνωση κάμποσων σελίδων. Δεν

μας λέει τίποτε. Με λίγα λόγια, ο κόσμος που ζούμε έχει χάσει και τη γεύση του παρελθόντος και την προθυμία ή την υπομονή που χρειάζεται για να το κατακτήσει.

Απορρίπτεται, λοιπόν, το παρελθόν ως πείρα, ως απαραίτητη για την ολοκλήρωση της τρέχουσας ζωής μαθητεία σ' αυτή την πείρα, απορρίπτεται ως αξία σταθερή, πολυδύναμη και ανεπανάληπτη για την κρίση της μοίρας του σημερινού ανθρώπου; Φαίνεται πως ουσιαστικά απορρίπτεται.

Η γενιά που ανεβαίνει τώρα στο προσκήνιο είναι μια γενιά αγέρωχη, άκαμπτη, μια γενιά κυριολεκτικά ριζοσπαστική. Η στάση που παίρνει αντίκρου στην Ιστορία, στην Τέχνη και γενικότερα αντίκρου στο παρελθόν είναι αρνητική. Μια τέτοια στάση, όμως, οδηγεί σε οπισθοδρόμηση.

Θεσμοί που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν επί αιώνες, που καθιερώθηκαν με αίμα πολύ, έχουν πια διαβρωθεί. Η οικογένεια, που ήταν η ζεστή φωλιά όπου πλάθονταν κι οπλίζονταν ο άνθρωπος, κάθε μέρα γίνεται και πιο σκιώδης. Ο τρόπος ζωής που είχε το παρελθόν κληροδοτήσει από γενιά σε γενιά - τιμιότητα, ντροπή, αξιοπρέπεια και κοινωνική συνεργασία - κινδυνεύει και **αναιρείται** καθημερινά από την πρακτική της εποχής μας. Το παρελθόν, ως αυθεντία, ως πηγή κανόνων βίου, υποφέρει από δεινή αμφισβήτηση.

Τι συμβαίνει λοιπόν; Οι αποκρίσεις που ερμηνεύουν το τρομερό αυτό φαινόμενο είναι ποικίλες. Άλλοι μάς λένε πως αρνούμενοι το παρελθόν μας πραγματοποιούμε την αξία της ελευθερίας. Και λησμονούν πως η ελευθερία έχει κανόνες που σήμερα έχουν καταργηθεί. Μας λένε ακόμη πως το παρελθόν αυτό ήταν **κίβδηλο** και πως πρέπει κάποτε, σε μια εποχή επαναστατική όπως η δική μας εποχή, να ανανεωθεί η ζωή αναβαπτιζόμενη σε αυτό που είναι αλήθεια. Πώς συμβαίνει, όμως, να θεωρείται σήμερα ως αληθινό ό,τι είναι βλάσφημο για τον άνθρωπο, αγενές, απρεπές, ανήθικο και βάρβαρο; Η καλοσύνη, λοιπόν, και η

εντιμότητα δεν δικαιούνται να συμπαρακαθήσουν στην τράπεζα της αλήθειας, και μάλιστα επικεφαλής;

Υπάρχει και μια άλλη ερμηνεία: Πάμε προς τη δημιουργία ενός νέου τύπου ζωής. Η απόκριση έχει μια εγωιστική αφέλεια μοναδική. Η Ιστορία ως τώρα γνώρισε πολλούς τρόπους ζωής - αλλιώς ζούσε ο αρχαίος Έλληνας λ.χ., αλλιώς ο Βυζαντινός, αλλιώς ο Ευρωπαίος του Μεσαίωνα, αλλιώς ο προπολεμικός άνθρωπος.

Αλλά όλοι αυτοί οι νέοι τρόποι - εκδοχές της ζωής, δεν αρνούσαν το παρελθόν. Απλούστατα, ασκούσαν το πρωταρχικό ανθρώπινο χρέος να κρίνουν αυτό το παρελθόν και να τοποθετούνται υπεύθυνα και δημιουργικά αντίκρου του.

Σήμερα, αντίθετα, ζούμε σ' εποχή άκριτης απόρριψης των πάντων. Με τι προζύμι θα πλαστεί η νέα αυτή, η πολυθρύλητη ζωή;

Τα πράγματα γίνονται κυριολεκτικά δραματικά για έθνη που διαθέτουν παρελθόν χιλιετηρίδων, όπως είναι το δικό μας έθνος. Εδώ και η ευθύνη, εθνική και προσωπική, και η δοκιμασία και το χρέος είναι πιο βαριά, πιο επίμονα. Τι θα κάνει, πώς θα σταθεί υπεύθυνα το δικό μας έθνος αντίκρου στο παρελθόν του; Ίδού ένα ερώτημα που πρέπει σοβαρά κι επίμονα να μας βασανίσει. Τι θα κάνει μ' αυτό το απροσμέτρητο βάρος της Ιστορίας του; Πώς θ' αντέξει στην πίεση της εποχής και πώς θα ζήσει με ευθύνη και συνέχεια το παρόν του;

Κώστας Τσιρόπουλος, «Αυτοψία μιας εποχής» Εκδόσεις των Φίλων, (Διασκευή)

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας μια περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 80-100 λέξεις το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: «Άλλοι μάς

λένε πως αρνούμενοι το παρελθόν μας πραγματοποιούμε την αξία της ελευθερίας. Και λησμονούν πως η ελευθερία έχει κανόνες που σήμερα έχουν καταργηθεί».

Μονάδες 10

B2. Με ποια συλλογιστική πορεία αναπτύσσεται η έκτη παράγραφος του κειμένου («Θεσμοί ... αμφισβήτηση»); Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε μία πρόταση με καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

εύγλωττα, στοχασμός, δυσκίνητη, αναιρείται, κίβδηλο.

Μονάδες 5

B4. Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση των ερωτήσεων στην τελευταία παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 5

Γ. Με αφορμή την άποψη του δοκιμιογράφου ότι ο σημερινός άνθρωπος δεν επικοινωνεί πλέον με τις παραδοσιακές αξίες του παρελθόντος, να συντάξετε ένα κείμενο στο οποίο να επισημαίνετε τους κινδύνους που εγκυμονεί η έλλειψη αυτής της επικοινωνίας. Στη συνέχεια, να προτείνετε τρόπους με τους οποίους θα μπορέσει ο άνθρωπος και ιδιαίτερα ο σημερινός νέος να συμφιλιωθεί με το παρελθόν και τις ρίζες του (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως, μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΕΚΘΕΣΗ
Επαναληπτικές εξετάσεις 2004

A.

Στο κείμενο ο συγγραφέας κάνει λόγο για τη σχέση του σύγχρονου ανθρώπου με το παρελθόν. Αρχικά, στο δίλημμα για το αν ο σύγχρονος άνθρωπος απορρίπτει ή όχι το παρελθόν, προκρίνει ως πιθανότερη τη δεύτερη περίπτωση τεκμηριώνοντάς την μέσα από παραδείγματα σύγχρονης συμπεριφοράς του ανθρώπου. Αυτή η απόρριψη, όμως, οδηγεί στην οπισθοδρόμηση, αφού, σύμφωνα με το συγγραφέα, καθιερωμένοι θεσμοί της κοινωνίας αμφισβητούνται και αλλοιώνονται. Αιτιολογεί τη συγκεκριμένη στάση παρουσιάζοντας τις διάφορες ερμηνείες του φαινομένου, μια από τις οποίες αναφέρει ότι το παρελθόν είναι πλαστό και κρατά δέσμιο το άτομο. Επιπλέον, αντίθετα με σήμερα, σε όλες τις εποχές οι κοινωνίες στέκονταν κριτικά απέναντι στο παρελθόν χωρίς να το απορρίπτουν. Ολοκληρώνοντας, ο συγγραφέας, μέσα από ερωτήσεις, προσπαθεί να παρακινήσει το σύγχρονο άνθρωπο να αλλάξει τη στάση του απέναντι στο παρελθόν.

B1.

Σήμερα, πληθαίνουν συνεχώς οι φωνές που τάσσονται με την άποψη ότι ο άνθρωπος νιώθει ελεύθερος όταν αποδεσμευθεί πλήρως από το παρελθόν του. Ισχυρίζονται, ότι το παρελθόν, με ό,τι αυτό συνοδεύεται (παραδόσεις, ήθη, έθιμα, αξίες), όχι μόνο δε συντελεί στην πρόοδο αλλά, αντίθετα, αποτελεί τροχοπέδη σε κάθε τι ριζοσπαστικό και καινοτόμο και καθιστά δέσμια τη σκέψη του ατόμου στα παραδεδομένα. Ωστόσο, φαίνεται ότι αγνοούν πως πραγματικά ελεύθερος είναι εκείνος που γνωρίζει το παρελθόν του και χρησιμοποιεί εκείνα τα χαρακτηριστικά του που μπορούν να του φανούν χρήσιμα. Γιατί, χωρίς τα γόνιμα και εποικοδομητικά στοιχεία του παρελθόντος ο άνθρωπος εγκλωβίζεται στο παρόν και δεν έχει προοπτική για το μέλλον.

B2.

Η συλλογιστική πορεία της παραγράφου είναι επαγωγική καθώς ο συγγραφέας ξεκινά τη σκέψη του από κάτι ειδικό (θεσμοί, οικογένεια, τρόπος ζωής) και καταλήγει σε κάτι γενικό (το παρελθόν).

B3.

- Με τις συνεχείς αντιδράσεις και απεργίες τους οι εργαζόμενοι διατύπωσαν **εύλωπτα** τη δυσαρέσκειά τους απέναντι στα μέτρα της κυβέρνησης.
- Ο φιλοσοφικός **στοχασμός** των διανοητών της αρχαίας Ελλάδας έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη σύγχρονη σκέψη.
- Η υπερβολική αύξηση του βάρους της την καθιστά **δυσκίνητη** και αναγκαστικά εξαρτώμενη από τους άλλους.
- Η απόφαση του Αρείου Πάγου δεν **αναιρείται** καθώς είναι τελεσίδικη και αμετάκλητη.
- Μετά από εμπειρισταωμένη εξέταση του νομίσματος από τους εμπειρογνώμονες αποδείχθηκε ότι ήταν **κίβδηλο**.

B4.

Ο συγγραφέας με τη χρήση των ερωτήσεων αφενός δίνει ζωντάνια και αμεσότητα στο κείμενό του αφετέρου προσπαθεί να προβληματίσει, να αφυπνίσει και να παρακινήσει

τον αναγνώστη να αντιδράσει και να αλλάξει στάση απέναντι στο παρελθόν. Με αυτόν τον τρόπο τον κάνει συνυπεύθυνο στο πρόβλημα.

Γ.

Πρόλογος: Παρουσίαση του σύγχρονου προβλήματος της προοδοπληξίας και της απομάκρυνσης του νέου από την παράδοση

Κυρίως Θέμα

1^ο σκέλος: Κίνδυνοι από την απομάκρυνση του ανθρώπου από το παρελθόν του

- Απώλεια εθνικής συνείδησης και ταυτότητας.
- Διάβρωση της γλώσσας.
- Χαλάρωση εθίμων και κρίση παραδοσιακών ηθών (φιλότιμο, σεβασμός) και θεσμών (οικογένεια).
- Τυποποίηση και εξομοίωση στον τρόπο ζωής.
- Ιστορική άγνοια.
- Αλλοίωση του λαϊκού πολιτισμού .

2^ο σκέλος: Τρόποι συμφιλίωσης του νέου με το παρελθόν

- Ατομική ευθύνη:
  - Έμφαση της πνευματικότητας: κρίση, ενημέρωση, γνώση αλλά και υπεύθυνη περισυλλογή, αυτοκριτική και πίστη στον άνθρωπο.
  - Αποφυγή της προκατάληψης και της μεροληπτικής στάσης απέναντι στο παρελθόν.
  - Αντίσταση στον υλισμό και τεχνοκρατισμό.
- Οικογένεια:
  - Συνεχής και γόνιμος διάλογος με τους νέους. Οι γονείς οφείλουν να είναι υγιή πρότυπα για τα παιδιά τους.
- Σχολείο:
  - Χρειάζεται να προβάλλει, μέσω της ανθρωπιστικής παιδείας, τον πολιτισμό των προγόνων μας, ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν τις παλαιότερες ηθικές αξίες.
  - Διοργάνωση εκπαιδευτικών εκδρομών, εργασιών, εορταστικών εκδηλώσεων που θα σχετίζονται με την παράδοση.
- Μ.Μ.Ε.:
  - Προβολή της παράδοσης μέσα από ποιοτικές εκπομπές και αποφυγή υπερκαταναλωτικών προτύπων.
- Πολιτεία:
  - Μέριμνα για φύλαξη και προστασία αρχαιολογικών χώρων και οικονομική ενίσχυση των ερευνών για τη μελέτη και ανάδειξη του πολιτισμού του παρελθόντος.
  - Προβολή της ελληνικής παράδοσης στο εξωτερικό.
- Πνευματικοί άνθρωποι:
  - Χρειάζεται να απορρίψουν κάθε τι παρωχημένο και να αναδείξουν τα ζωντανά στοιχεία της παράδοσης.

Επίλογος: Συνειδητοποίηση της σοβαρότητας του προβλήματος της προοδοπληξίας και ευχή για επιστροφή στις ρίζες χωρίς όμως να φτάσουμε στο άλλο άκρο, δηλαδή την προγονοπληξία.

Πρώτοι με την πρώτη!